

Freerk A. Lootsma

De beste stuurlied staan te tellen en te wegen

In reactie op... Trudy Dehue: 'Alle boeken de wetenschap uit; om te beginnen die in het Nederlands'

***De Academische Boekengids* 26, april 2001, pp. 16.**

Het provocerende artikel van Trudy Dehue (*De Academische Boekengids* 23, oktober 2000) was mij zeer welkom. Het wordt tijd dat wetenschappers waarschuwen voor de gevolgen van de outputfinanciering. Dit systeem is ontworpen voor een schijnbaar objectieve verdeling van de researchgelden en zodoende voor een bureaucratische sturing van het universitair onderzoek. Het is een bedreiging, zowel voor nieuw en riskant onderzoek als voor een overzichtelijke documentatie (boeken!) van de onderzoekresultaten die verspreid over de tijdschriften verschenen zijn. De beoordeling van researchteams en de financiering van hun onderzoek hangen sterk af van de modellen van het CWTS in Leiden.

De TU Delft begon met de outputfinanciering in 1996. De faculteiten ontvangen jaarlijks een bijdrage uit het researchbudget van de universiteit op grond van het totale aantal punten dat de onderzoekers met hun publicaties behalen. Om administratieve redenen is er een aanzienlijke tijdsvertraging. Het budget voor het jaar n wordt in het jaar $n - 1$ vastgesteld op grond van de output in het jaar $n - 2$, en dus (omdat de tijdschriften traag zijn) op grond van ideeën in het jaar $n - 4$ of $n - 5$. Andere bezwaren tegen het systeem heb ik samen met Pieter Bots elders gepubliceerd (*Journal of Multi-Criteria Decision Analysis* 8, 44 - 50, 1999). De gevolgen komen nu aan de oppervlakte. De middelen worden verschoven van de klassieke onderzoekfaculteiten die altijd al publiceerden in vooraanstaande tijdschriften, naar faculteiten die steeds meer researchgelden naar zich toetrekken met rapporten aan derden en bijdragen aan conferentieproceedings. Was deze verschuiving gewenst?

Wetenschappers worden kennelijk niet aangemoedigd om boeken te schrijven. De dienstverlening aan de wetenschappelijke wereld wordt ook slecht beloond. Wat zal er met de outputfinanciering gebeuren wanneer de referees punten voor hun rapporten eisen?

Het totale researchbudget van de TU Delft is voor het lopende jaar een vast gegeven. De outputfinanciering bevordert dus de concurrentie tussen de faculteiten. Van jaar tot jaar produceren de onderzoekers meer publicaties, waardoor de beloning per punt daalt. De 'field impact factors' die het CWTS berekent fluctueren, zodat de beloning voor artikelen in tijdschriften van jaar tot jaar sterk kan variëren. Het CWTS heeft onlangs berekend hoeveel artikelen er binnen vijf jaar na verschijning niet geciteerd zijn door anderen dan de auteur(s) zelf: in de natuurwetenschappen 47%, in de technische wetenschappen 35%. Het percentage van de artikelen waarnaar zelden (één-, twee-, of driemaal) of nooit wordt verwezen is dus zeer hoog, vermoedelijk meer dan 90%. Conclusie: de outputfinanciering heeft geen gezonde basis!

Voor de sturing van het universitair onderzoek is de outputfinanciering ongeschikt. De tijd tussen prestatie en beloning, ongeveer vijf jaar voor artikelen in goede tijdschriften, is te lang. Omdat het systeem berust op een nauwkeurige registratie van de jaarlijkse output zou het wel gebruikt kunnen worden voor de toekenning van eervolle vermeldingen, bonussen, prijzen en oorkonden. Het verbaast me dat men het systeem tot nu toe niet heeft gebruikt voor diagnostische doeleinden. Men zou, bijvoorbeeld, het aantal punten per onderzoek-fte in de verschillende faculteiten kunnen analyseren!

Met de outputfinanciering dwingt men de onderzoekers om voortdurend bij de grens van het weten te opereren. Onderzoekers worden beschouwd als frontsoldaten, maar laat men dan wel beseffen dat frontsoldaten regelmatig afgelost moeten worden en dat de meeste manschappen achter het front opereren. Het is voor onderzoekers goed om zich af en toe terug te trekken en zich te bezinnen op de recente vorderingen in hun vakgebied. Het schrijven van een boek, hoewel slecht beloond, behoort tot één van de wezenlijke taken van een universiteit: de documentatie en de verspreiding van wetenschappelijke kennis en ervaring. In het Engels of in het Nederlands? Dat moet afhangen van de vraag welk publiek de schrijver wil bereiken, niet van de beloning.

'Alle boeken de wetenschap uit; om te beginnen die in het Nederlands', **Trudy Dehue**

Freerk A. Lootsma is hoogleraar Operations Research aan de TU Delft.